

Program UNESCO „Člověk a biosféra“ a jeho specifický přístup k ochraně biodiverzity

Petr Čupa
Biosférická rezervace Dolní Morava

Seminář
„Péče o lesy v lokalitách soustavy Natura 2000 v oblasti Soutoku Moravy a Dyje“

26. června 2018, Židlochovice

Program UNESCO Člověk a biosféra (Man and the Biosphere - MAB)

- Mezinárodní Program MAB vyhlásilo UNESCO v roce 1971 za účelem vytváření vědeckých podkladů a praktických příkladů sloužících ke zlepšení vztahu lidí k jejich životnímu prostředí...
- Cílem programu je podporovat udržitelný rozvoj a rozumné využívání a ochranu životního prostředí prostřednictvím modelů vzniklých ve vybraných vzorových územích **ch** celého světa - *biosférických rezervací*
- BR mají sloužit k řešení otázky jak sladit ochranu biodiverzity a přírodních zdrojů s jejich udržitelným rozvojem a socio-ekonomickým rozvojem.
- Význam označení "**biosphere reserve**," leží spíše ve významové rovině "**biosférická rezerva**" či "**záloha**" než „*biosférická rezervace*", která v překladech do mnoha jazyků, včetně českého, nepřesně akcentuje pouze ochránářskou stránku fungování BR.

Biosférické rezervace UNESCO – základní funkce

Všechny BR také musí splňovat tři základní a rovnocenné funkce, jimiž jsou:

(1) OCHRANA PŘÍRODNÍ A KULTURNÍ RŮZNORODOSTI

(2) PODPORA UDRŽITELNÉHO EKONOMICKÉHO ROZVOJE,

(3) LOGISTIKA – PODPORA VÝCHOVY, VZDĚLÁVÁNÍ A VÝZKUMU

Neplnění těchto funkcí, nebo jejich nevyvážené plnění, je důvodem pro nucené zrušení biosférické rezervace...

- Doporučeným účinným modelem koordinace/správy území je rovnocenná komplexní a participativní spolupráce vědců přírodovědných i společenských oborů, ochranářských i rozvojových skupin, zástupců státní správy a samosprávy a především i místního obyvatelstva...

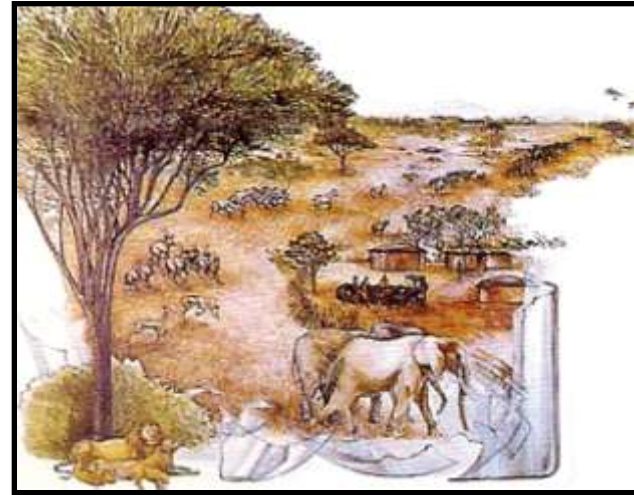

Filozofie Programu MAB v ochraně biodiverzity aneb rozšířený omyl v chápání biosférických rezervací - území „**CHRÁNĚNÉ**“ versus území „**CHRÁNÍCÍ**“ -

Biosférické rezervace se od jiných typů rezervací liší tím, že nejsou zaměřeny pouze na konzervaci přírody, ale respektují a podporují ty lidské činnosti v krajině, které vedou k jejímu udržitelnému využití a rozvoji!

Rezervace

Biosférická Rezervace

Ochrana biodiverzity je tedy z pohledu filozofie Programu MAB založena na každodenních udržitelných a rozumných lidských aktivitách!

Obavy z dopadu navrhovaných zásahů velkého rozsahu na postavení BR Dolní Morava...

Existují obavy, že vyhlášení maloplošných zvláště chráněných území ve velkoplošném rozsahu navrženém AOPK/MŽP by pro BR Dolní Morava pravděpodobně představovalo:

- 1) Výrazný zásah do vyváženého plnění funkcí biosférické rezervace v neprospěch udržitelného rozvoje
- 2) Potenciál pro snížení biodiverzity v současnosti nestabilního ekosystému, jehož bohatost je přímo úměrná udržitelnému hospodaření.
- 3) Nejasný management ochrany z důvodů aktuálně převažujících oborových zájmů a následná negativní změna charakteristik, které byly pro UNESCO důvodem k vyhlášení BR zejména udržitelné hospodaření, biodiverzita, participační koordinace území

Postup řešení ochrany Soutoku v duchu filozofie Programu MAB:

- a) **Komplexní vědecká analýza současného stavu** ekosystému Soutok ke zjištění reálného stavu dotčeného území, včetně jasného vyjádření co je potřeba zachovat jako osvědčené způsoby udržitelného hospodaření lesů a luk, co je nutné chránit dohodnutým způsobem, co revitalizovat či obnovit jako základ pro udržení a posílení biotopové a tedy i druhové pestrosti.
- b) **Návrh kroků ke změnám nebo udržení stávajícího stavu**, včetně analýz dopadů na celý ekosystém, případně popis kolize mezi jednotlivými předměty (oborovými zájmy) ochrany, včetně finančního vyčíslení navržených opatření.
- c) **Otevřené jednání skupin odborníků za účasti široké skupiny dotčených subjektů** za účelem stanovení priorit daného území, návrhů systémových opatření ke zlepšení vodní bilance území a hledání kompromisu.
- d) **Výběr vhodného řešení**, včetně návrhu dlouhodobé strategie udržitelného využívání území, návrh metodik pravidelného dlouhodobého monitoringu vybraných ekologických charakteristik území a jejich vyhodnocování na základě konsensu všech dotčených stran.

Program MAB předpovídá dopady dnešních aktivit na zítřejší svět a tím zvyšuje schopnost lidí účinně pracovat s přírodními zdroji ku prospěchu lidské populace i životního prostředí...

Na základě výše uvedeného prohlášení a interních jednání BR Dolní Morava, o.p.s. doporučuje:

- vypracování komplexní analýzy stavu území se všemi souvislostmi a dopady
- zvážení vyhlášení MZCHÚ v rozsahu běžném pro MZCHÚ,
- maximální důraz na smluvní ochranu, která posiluje konsensuální přístup, výrazně nezatíží státní rozpočet, splňuje zákonné požadavky na ochranu území Natura 2000, zajistí biodiverzitu na velkém území a zároveň podpoří udržitelné hospodaření v oblasti...

V České republice jsou biosférické rezervace od roku 1977 a v současnosti je jich na našem území šest: **NP/BR Šumava, NP/BR Krkonoše, CHKO/BR Křivoklátsko, CHKO/BR Třeboňsko, CHKO/BR Bílé Karpaty a BR Dolní Morava.**

Přestože **BR Dolní Morava** je nejmenší a nejmladší z českých BR a jako jediná není zcela překryta žádným Zvláště chráněným územím, byla doposud jako **jediná česká BR označena UNESCO jako modelová pro Celosvětovou síť biosférických rezervací** (669 míst ve 120 zemích)...

Všechny dotčené subjekty si musí uvědomit, že toto výsadní postavení je nutné udržovat a využívat a ne ho jakkoli ohrožovat..!

Děkuji za pozornost.

Ing. Petr Čupa

BR Dolní Morava, o.p.s. / Mezinárodní poradní výbor pro biosférické rezervace

petr.cupa@dolnimorava.org

www.dolnimorava.org